26ՆԱՀԱՆԴԷՍ ԱՐԻՆ Ն. 4714 1909 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24/7 ՇԱԲ. ՃՈՒՄԱ. ԻՐԹԷՍԻ 24 ԹՐՇԱՒԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 325)(22 ՇԷՎՎԱԼ 1327

ՄԷՋՄՈՒԱԻ ԱԽԲԱՐ

30 ԲԱՐԱ

ԳԻՆԸ 30 ՊԱՐ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՐՏՈՆՔ ՏԻՊԱՓԱԼՈՒԹԻՒՆՔ

		Սկսելով 6 այլեւոյ	
Իսթանպոլ իլչի	Կրուշ	60	35
Թաշրա իլչի	»	85	45
Մեմալիքի էճնէպիյէ իլչի	Ֆրանկ	20	10

ՀԱՅԵՐԵՆԱԳԻՐ վէ ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ
ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՆԷՏԵՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իլանաբ իլչի այրընա թազարլըգ :

مجموعهٔ اخبار
بك اوغلی تقسیم جاده‌سی نومرو ٦٥

ԹԻՒՐՔԻԱՆԸՆ ԱՀՎԱԼԻ

(«Թայմզ»տան թերճէմէ)

Իթթիհատ վէ Թէրաքգը ճէմիյէթինին իթթիհազ իթմիշ օլսըզը մուհիմմ պիր գարար, պու մէմլէքէթէ, պիլճիւմլէ Օսմանլը տօսթլարընճա սամիմիյէթլէ թէյազգը իտիլէճէք տիր։ Ալլահիքէտ ագա օլընան ումումի պիր մէճլիսէ, Իսթանպօլ մուխթիրի մախսուսըմըզըն իշարընա կէօրէ, ճէմիյէթ, արթըգ կիզլի պիր գօմիթէ օլմագտան սուր օլմահա գարար վէրմիշ տիր։ Պունտան պէօյլէ մէսուլ պիր հէյէթը իճրաիյէ թարաֆընտան իտարէ օլընահաղը կիպի, ազասընտան պազբսընըն իսիմլէրի տէ իլան իտիլմիշ տիր։ Ուսուլը մէշրութիյէթլէ սէրպէսթճէ հարէքէթ իտէն պիր հիւքիւմէթ իլէ, զայէթ գուվվէթլի, սահիպի իգթիսար վէ զայրը մէսուլ օլմագլա պէրապէր, մազսէտ վէ մէրամլարընը հէմ հէյէթը վիւքէլահա, հէմ տէ հէյէթը թէշրիհէյ (օրէնսդիր) իճրաի նուֆուզ հագգընը հայիզ օլսըզը պէհան իտիլէն պէօյլէ պիր ճէմիյէթին արալարը պուլընմասընտաքի միւշքիլաթ, տահմա Ինկիլիզ էֆքարը ումումիյէսինի թազիզ իթմէքէտ իտի։

Թիւրքիա, հէր խուսուստա Իթթիհատ վէ Թէրաքգը գօմիթէսինէ թէշէքքիւրէ պօրճլու տըր։ Գօմիթէնին Թիւրքիայա իթմիշ օլսուզը խըզմէթ, վէ գօմիթէնին բօլիթիգասընտաքի վաթանբէրվէրանէ էսէրլէր, կէչէն տէվրը էնտիշի իգթիզասընճա, գօմիթէյէ, Թիւրքիանըն էմնիյէթինէ հագգ գազանտրըմըշ տըր։

Գօմիթէ, Թիւրքիանըն ահվալը տախլիսինէ հիշ պիր էճնէպինին վագըֆ օլամահաճաղը տէրէճէտ վագըֆ օլսուզը կիպի, գօմիթէ ըյիալէրինին տախի էէնիտէն թէէսսիսինէ մուվաֆֆագ օլսուզլարը Մէշրութիյէթ թէմամիյլէ թէմէլ թութաճաղը կիւնէ գատար քէմալը իթթինա իլէ Մէշրութիյէթին պէքճիլէրի մագամընտա գալաճագլարը չիւպհէսիզ տիր։ Օ կիւն նէ զէման կէլէճէք տիր։ Պունու, նէ գատար մալիւմաթը ահիհէսի օլուրսա օլսուն, էճնէպիլէր տէյիլ, եալընըզ քէնտիլէրի խապէր վէրէճէքլէր տիր։ Անճագ իթթիհազ իթթիքլէրի հէր պիր թէսպիհ՝ օ կիւնիւն եազլամագտա օլսուզընը կէօսթէրիւօր։ Հէյէթը թէշրիհյէ, վազիֆէլէրինի եալընըզ պաշընա կէօրտիւկիւ կիւն, խարճաէքի տօսթլարընընը, մէշրութիյէթը իտարէսինէ քէսպը գուվվէթ իթթիկինէ էմնիյէթլէրինի ճէլպ իտէճէք տիր։ Գօմիթէնին մուհիմմ ազասընտան իլքի զաթընը հէյէթը վիւքէլյա կիրմէսի՝ մէգքիւբ թէտպիրլէրտէն ատտ օլունուր։

Գօմիթէնին կիզլի գալմագ բէրաէսինի եըրթմասը տա տիկէր պիր թէտպիր տիր։

Պու գօմիթէ, պիլճիւմլէ մէմալիքի մէշրութատա էմալի օլան վէ թէշքիլաթը բէք գուվվէթլի պուլընան հէր գօմիթէտէն տահա գուվվէթլի օլարագ գալաճագ տըր քի, պու եօլտա գալմասը տա լազըմ տըր։ Ֆագաթ Ճավիտ պէյին Մալիէ վէ Թալաթ պէյին Ցախիլիէ նէզարէթլէրինէ Թայէնին վէ գօմիթէ հէյէթը իճրաիյէսի իսիմլէրինին իլանը իլէ, Իթթիհատ վէ Թէրաքգը գօմիթէսի, պիր տէրէճէյէ գատար ի նէվ գօմիթէլէրին հալ վէ վազիյէթինի ալապիլիր, վէ հէյէթը իճրաիյէ իլէ Բարլամէնթօ, լազըմ կէլէն թէճրիւպէյի իքթիսապ իլէ, նիզամաթա բիայէթէ ալըշտըգճա, գօմիթէնին օ նէվ ֆըրզալար չէքիլէնէ կիրմէսի գօլայլաշապիլիր։

Պէզէ կէլէն խապէրլէրին քեաֆֆէսի կէօսթէրիւօր քի, հիւքիւմէթը մէշրութանընն ումուրը իպահիյէ եօլընաաքի զայրէթինին թագիր վէ թէնսիպ օլընտըզընա՝ գօմիթէնին հարաքեաթը չայեանը էմնիյէթ պիր իսպաթ տըր։ Ուսուլ վէ իտարէի մալիէսէ լիհագաթ վէ իգթիսար սահիպի նամուսլը պիր զաթըն պուլընմասը՝ մալիէնին թէէմինի իպահը գարարլաշըրըլմըշ օլտըզընը կէօսթէրիր։ Էյի պիր հիւքիւմէթին իլք հագգի իհթիեաճը տա՝ պիհթապի մալիյէսինին եօլընա կիրմէսի տիր։ Շիմտիյէ գատար մէմուրլար, թէէմինը մաիշէթ իշին սուի իսթիմալաթա, ըրշվաթա միւրաճաաթա մէճպուր օլմագտա իտիլէր։ Հիւքիւմէթին սակիր տաիրէլէրի իսլահը իշին իսէ, քեաֆի թէէմինաթ պուլընմամըշ տըր։ Ֆագաթ տէվլէթ վէ մէմալիքի Օսմանիէնին սաատէթը հալի իշին պիւթիւն թիւրք իմբէրաթօրլըզընտա իտարէի տախիլիէնին պէօյիւք մաքինասընը չէվիրէն վէ գօնթրոլ իտէն Տախիլիէ Նէզարէթինին էհէմմիյէթի տէ, մալիէտէն ըէք ազ տէյիլ տիր։ Տախիլիէ Նէզարէթինին տախիլի վէքիլէրի օլան վալիէր, միւթէսարրըֆլար, գայմագամլար, եալընըզ քէնտի իտարէլէրինէ իհալէ իտիլէն նահիյէլէրին թէէմինը ասաիշ վէ ինզիպաթընա մէմուր օլմայըպ, էճալի իլէ հիւքիւմէթ պէյնինտէ իրթիպաթ վէ միւնասէպաթ նօգթալարընը թէէմին իթմէք տէ, քէնտի վազիֆէլէրինտէն տիր։ Իշթէ պու իրթիպաթ վէ միւնասէպաթըն հալի տիր քի, էճալինին հեր կիւնքի հայաթը իւզէրինտէ հիւքիւմէթին նուֆուզը էյի՞ մի եօզա ֆէնա՞ մը թէէսսիր հասըլ իթթիկինի թայէին իյլէեէճէք տիր։ Պու նազարընը վազիֆէսի՝ նամուսը վէ միւսթագիմ ատէմլէր ինթիհապ վէ թայէին իլէ, անլէրէ ասողրու թալիմաթ վէրմէք վէ վէրիլէն թալիմաթ վէ էվամիրին իճրա իտիլիպ իտիլմէսիկինի կէօրմէք տիր։ Թաշրալարտա մահէլլի հիւքիւմէթլէրինին մունթազամ պիր թարղա իֆրաղը, վէ օրալարա միւսթագիմ քիմսէլէր թայէնինի խուսուսը, հէմ միւշքիլ, հէմ տէ խայլի զէմանա միւնթաճ տըր։ Շուրասը չայեանը մէմնունիյէթ տիր քի, պու իշի տէրէօհտէ իտիճէք միւսթագիմ պիր ատէմ օլմագ իւզրէ, Թիւրքլէր Թալաթ պէյի պուլմըշլար տըր։ Միւշարիւէյհ, պունտան պիր գաչ հաֆթա էվվէլ թաշրա հիւքիւմաթը մահէլլիյէլէրինէ պիր պէեանամէ կէօնտէրէրէք, տէօրէօհտէ իթտիկի նէզարէթի հագգընա իյֆա իտիճէկինին զայրէթ վէ հիմմէթինի կէօսթէրմիշ տիր։ Հիւքիւմէթը Օսմանիէնին, գազանմըշ օլտըզը հիւրմէթ վէ էմնիյէթի ազիմէնին տէլիւի օլմագ իւզրէ, էվվէլճէ էճնէպիլէրէ վէրիլմիշ օլան իմթիեազլարընն (գաբիթիւլասիօնլարընը) իլղասը հագգընընն Ավսթրիա-Մաճար թարաֆընտան թանընըմըշ օլմասը զիքրէ չայեան տըր։ Երնէ այնի սուրէթտէ Ռուսիանընն իսթանպօլ սէֆիրի, Թիւրքիատա պուլընան Ռուս գօնսօլօսլարընա կէօնտէրտիկի թալիմաթնամէսէ, էսկի հարէքէթլէրինի թէրքլէ, տէվլէթլէրին, մէշրութիյէթբէրվէր Օսմանլը հիւքիւմէթինէ գարշը իթթիհազ իթտիքլէրի հիսսիեաթը տօսթանէյի նազարը իթիպարա ալարագ, օնա կէօրէ հարէքէթ իթմէլէրինի, վէ էճնէպիլէրէ գաբիթիւլասիօնլարը վէրիլէն իմթիեազլարընը իլղա իտիլէճէկինի տէրիսթրը, քէնտի թէպաալարը թարաֆընտան մէղքիւբ իմթիեազլարընն սուի թէֆսիրի ճիհէթինէ կիտէնլէրէ մուավէնէթտէ պուլընմամալարը լազըմ կէլէկինի պիլտիրմիշ տիր։

Թալաթ պէյ իսէ, քէնտի պէեանամէսինտէ, տէվլէթլէրին՝ հիւքիւմէթը Օսմանիէյէ գարշը իթթիհազ իթտիքլէրի տօսթանէ մէսլէքտէն տօլայը պիլճիւմլէ Օսմանլը մէմուրլարընա, էճնէպի թէպաալարը հագգընտա հիւրմէթ վէ մուհապպէթլէ մուամէլէյէ մէճպուր պուլունտըգլարընը պիլտիրմիշ տիր։ Թալաթ պէյ, պու մէմուրլարա, գաբիթիւլասիօն տէնիլէն իմթիեազլարընն իֆրաթ սուրէթտէ թէֆսիրինի գապուլ իթմէմէլէրիյէ պէրապէր, «Միւսաֆիրբէրվէրլիկիմիզէ էմնիյէթլէ, մէմլէքէթիմիզէ սէրմայէ վէ սէնաաթլարընը կէթիրմիշ օլան էճնէպի միւսաֆիրլէրիմիզէ նէզաքէթ վէ չէֆագաթ կէօսթէրմէյէրինի» թէնպիհ, վէ էճնէպիլէր իյէ միւնասէպաթտա պուլունմադ՝ մէմուրիյն իշին մէնհու օլաուղը վէ անլէրի տիւշմէն նազարընյա կէօրմէյէրինի իլթիզամ իտէն տէվրին կէշմիշ օլմասը ճիհէթիյլէ, էճնէպի գօնսօլօսլարընյա հիւնրի միւնասէպաթ թէէսսիսինէ չալընշմալարընը թավսիյէ իյլէմիշ տիր։ Իթթիլաֆ զուհուրինտէ պիր չօգ մուխապէրաթ իլէ իշի ուզաթմաեաղ, տօղրուտան տօղրու քէնտիլէրիյէ թէաթիր էֆքեար իտէրէք, իխթիլաֆը հալ վէ թէսվիյէ իթմէլէրինի, վէ գաբիթիւլասիօնլարընն իլէրուտէ իլղասընա, վէրիլէն թալիմաթա քէնտիլէրինին հարֆիէն ռիայէթտէ պուլունմալարընընն պէօյիւք ֆայտէսի օղճաճաղընը պիլտիրմիշ տիր։

Էճնէպիլէրին հալը օլտուզլարը չու իմթիեազաթ մէսէլէսի՝ Օսմանլը բատիշահլարընընն զայրը միւսլիմ էճնէպիլէրէ վէրտիքլէրի միւսաատէլէրտէն իպարէթ տիր։

Պիր ալրէճէյէ գատար թէպաայի Օսմանիէ Խրիսթիանլարընա տա պու իմթիեազլար վէրիլմիշ տիր։ Ռումլար, Էրմէնիլէր վէ սակիր միլլէթլէր, հէր հիւքիւմէթ իշինտէ հիւքիւմէթ թէէսսիսինէ մազհարը միւսաաատ օլմուշլար տըր։ Հէր իշլէրինի քէնտիլէրի կէօրիւրլէր. պիւթիւն խուսուսաթը տինիյէլէրինտէ, միրաս, իզտիվաճ կիպի չէյլէրտէ քէնտի ուսուլլէրինէ թապի տիրլէր. բուէսսաի բուհանիյէլէրի՝ տիւնէվի վէ ուլարվի խուսուսաթտա, քէնտիլէրինի, միլլէթլէրինին բէսմի մէմուրլարը կիպի ատտ իտէրլէր։ Թապիի տիր քի, հիւքիւմէթը Օսմանիէնին սուի իտաբէսի էսնասընտա, անլէր, էլտէ իթտիքլէրի պու իմթիեազլարա չիմտի սըգը սըգրեա սարըլաճազլար տըր։ Տիկէր թարաֆտան թապիի տիր քի, հիւքիւմէթը Օսմանիէ՝ մէմալիքի թէշքիլ իտէն պիլճիւմլէ միլլէթլէրի պիր միլլէթ թարզընտա այնի նօգթաի իթթիհատա ճէմ իթմէք իշին, մէղքիւբ իմթիեազլարընն պիր մանիի գավի օլտուգտան պայդա, պիր թէհլիքէ մէնպաը թէշքիլ իթտիկինի, պա խուսուս Ռումլար իլէ Պուլկարլարտան, պիրինին կէօշիւ Աթինայա, տիկէրինինքի Սօֆիաեա աթֆ օլունաճաղընը կէօրէրէք, պու իմթիեազլարը իլղա թէշէպպիւսիւնտէ պուլունաճագ տըր։ Պիզ չունա իսքեաթ օլմուշուզ քի, պու իմթիեազլար մէսէլէսինտէ, էճնէպիլէրին գաբիթիւլասիօնլարը կիպի, հիւքիւմէթը Օսմանիէ իսթիճլատան զիեասէ թէէնին իլէ հարէքէթ իտէրէք գազանաճագ տըր։

Իսլահաթ, սուրէթը մաթլուպէտէ թէրաքգը իտէճէք օլուրսա, միլլէթլէրին իմթիեազլարը լիւզումսըզ պիր հալտէ գալըր. քէնտիլիկինտէն մահվ վէ զավլ օլուր։ Խրիսթիեան միլլէթլէրինին տախի սապր վէ թէէնին, վէ հարաքեաթը իթթիֆաքեարանէ իւզրէ պուլունմալարը էլզէմ տիր։ Կէրէք մէքթէպլէր հագգընտա վէ կէրէք սահր մէսէլէլէրտէ, ղայրը միւսլիմ միլլէթլէր բաթրիգխանէլէրիյլէ միւթէպէրանընընն, Ռուսիա սէֆիրի թարաֆընտան գօնսօլօսլարա եազըլան թալիմաթնամէ մուճթիպինճէ հարէքէթ իթմէլէրի վէ մէղքիւբ թալիմաթտան իպրէթ ալմալարը լազըմ կէլիր։ Հաթթա իմթիեազլարընընն ֆէսխ վէ իլղասընա գարշը կէլմէքլէ պէրապէր, անլէրի սուի թէֆսիր վէ իֆրաթ տէրէճէտէ թէվզիհ իյլէմէքլէ, վէ եախօտ հէր նէ սուրէթլէ օլուրսա օլսուն հիւքիւմէթէ ճիտտի մէվանի վէ միւշքիլաթ չըգարմագլա, չիւպհէսիզ մէղքիւբ իմթիեազլարը ղայպ իտէճէք էն քէստիրմէ պիր մէսլէքէ սալիք սլաճագլարընը տէրիսթրը իտէրլէրսէ, հագգլարընտա տահա խայըրլը օլուր։

ՊԱԼԳԱՆ ՀԻՒՔԻՒՄԷԹԼԷՐԻ

Ռուսիա վէ Իթալիա տէվլէթլէրինէն Պալգանլարտա թէագիպ իտէճէքլէրի բօլիթիգան միւթէրէքէ հագգընտա, իքի մէմլէքէթ հիւքիւմաթընընն պիր զէմինի իթիլաֆ գարարլաշըրըգլարընը, Բարիզին Ֆիկօրա զազէթասը եազմըշ տըր։ Պու բօլիթիգա նէ՞ օլապիլիր։ Էլպէթթէ ահվալ վէ վուգու�՝ պունու մէյտանա գօեաճագ տըր։ Ավսթրիա զազէթալարը, Բագդատի միւլագաթընա պէօյիւք պիր էհէմմիյէթ վէրմէօր կիպի կէօրիւնմէք իյլէն բէք չօգ ճահա իթմիշլէր իսէ տէ, Պալգանլարտաքի Սլավ հիւքիւմէթլէրինէ պիր մէթանէթ քէսպ իթտիրմէք վէ արալարընտա պիր նէվ իթթիհատ թէշքիլ իյլէմէք խուսուսընտա Իթալիա վէ Ռուսիանընն հէմէֆքեար պուլընտըգլարը անլաշըլըրսա, պէյլքի օ վագըթ, պու կիւնքի էֆքեարը նիքպինանէ զայիլ օլմըշ օլաճագ տըր։ Ավսթրիա վէլիի ահտընընն միւրէվվիճի էֆքեարը օլան Վաթէրլանտ զազէթասը, էսրար բէրտէսինի չու սէօզլէր իլէ պիր տէրէճէ գալտըրմահա թէրէտտիւտ իթմէէօր.

«Բագդանիճի միւլագաթընա ասլա էհէմմիյէթ վէրմէմէք կիպի կէօզ պաղլամա օեունընա ուզուն միւտտէթ տէվամ իթմէք պէհուտէ տիր։ Վագըթ մուհիմմ տիր, վէ մուհիմմ ատտ իտիլմէք կէրէք տիր։ Մ. Թիթոնի վէ Մ. Իզվօլսքի, նէյէթլէրի հագգընտա չիւպհէ իտիլէմէէճէկի սուրէթտէ չու սէօզլէրի պէեան իթմիշլէր տիր։ «Պալգան մէսէլէսի, Բագդանիճի միւլագաթլարընընն էն էհէմմիյէթլի էսասընը թէշքիլ իթմէքտէ տիր։ Ռուսիանընն վէ Իթ-

թալիանը Պալգանլարտաքի մէնֆասթը միւշթէրէքէլէրի իսէ, Ավսթրիա ալէյհինտէ րէգապէթտէն պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր։» Իմտի Զար իլէ Իթալիա գրալը, Պալգան նիմ ճէզիրէսինտէ այնի մէնաֆի վէ մագսէտի հայիզ օլարգլարընը պիւթիւն ալէմէ իլան իթտիքլէրի հալտէ, պու խուսուս, հազրգէթտէ, Ավսթրիանընը եիւգիւնէ գարշը իլանը հարպ տէյի՞լ մի տիր։ Իթալիա, քէնտի արզուլարընը գուվվէտէն ֆիիլէ կէթիրմէք իշին, Ատրիաթիգ տէնիզինին թէմամիյլէ հաքիմի օլմալը տըր։ Իթալիանընը տաիրէի մէնաֆիի, անճագ Ավսթրիանընը զարարընը մուհիպ օլարագ արթապիլիր։ Պու սէպէպլէ, չիմտիէն Ռուսիանընը մուավէնէթինի արամագտա տըր։ Իշթէ սոն միւքալէմէլէրին մանէա վէ էհէմմիյէթի՝ պու պիր գաչ սաթրըլա կէօսթէրիլէպիլիր։»

Կէրչի ղալէթա մէգալէսինէ լիւզումընտան զիեատէ էհէմմիյէթ վէրիլմէմէի տիր։ Լաքին մէյտանտա կիզլէեէճէք պիր շէյ գալմամըշ տըր։ Պէլկրատտա վէ Պալգանըն սաիր մէմլէքէթլէրինտէ եազըլան չէյլէր, օգունուր վէ միւթալէա օլունուրսա, հալը հազրը բէք գոլայ անլաշըլըր։ Գրալ Ֆէրտինանտընը սոն սէյահաթը՝ պունա աշիքեար պիր տէլիլ տիր։ Պիր Սըրպ ղազէթասը պագընը պու պապտէ նէ՞ տիեօր։ «Գարընտաշըմըզ վէ գօմշումըզ օլան Պուլկարիսթան գրալը Ֆէրտինանտ, սէյեահաթլա Սըրպիայա կէլմիշ տիր։ Սըրպիա Թօրպաղընտա, լաեզգ օլտըզը իհթիրամաթը ֆաիգա վէ ասարը միհմանբէրվէրանէ իլէ գապուլ օլընան հաշմէթլու միւսաֆիրլիմիզ, իշիմիզտէ գալտըզը պիր գաչ սաաթ զարֆընտա, մէմլէքէթիմիզին, Պուլկար միլլէթի հազրընտա նէ տէրէճէ գարտաշճա մուամէլէ իթմէքտէ օլտուզընը հիսս իթմիշ օլաճագ տըր։ Իմտի, խըսըմլըգ պաղլարըյլա Պուլկար էհալիսինէ պաղլը օլան, վէ կէչմիշտէ չօգ տէֆա օնընը թալիինէ հիսսէտար օլմըշ վէ միւսթագպէլտէ տաիր հիսսէտար օլաճաղը բէվիշի հալտէն անլաշըլմագտա պուլընան Սըրպ միլլէթի իլէ թանընըզլըգ բէյտա իթմէք արզուսընընն հիւանի նիյէթի վէ մանէասը թագտիր իտիլէպիմիշ տիր։

«Սըրպիա վէ Պուլկարիսթան արասընտաքի միւնասէպաթընը, զաեէթ սամիմանէ վէ էյի գօմշուլըղա միւսայիտ օլտուզը հազգընտա վագը օլան պէեանաթը բէսմիէյէ բաղմէն, էճնէպի ղազէթալարը, սոն վագըթլարտա, միւնասէպաթը մէզքիւրէյի, էֆքեարը ումումիէ ալէյհինտէ պուլունուեօր կիպի կէօսթէրմէյէ չալըշմագտան տուր օլմամըշլար տրը։ Լաքին Պուլկարիսթան գրալընընն Սըրպիայը զիեարէթի՝ մէրքիւր պէտխանէտ չայեալարա միւքէմմէլ պիր ճէվապ օլտուզտան պաշգա, «կէրէք Սըրպլըլարընն վէ կէրէք Պուլկարլարընն խայբրը կիւնլէր կէօրճէքլէրինի խապէր վէրիր պիր իշարէթ տիր։»

Մէզքիւր ղազէթա, Բազօնիճի միւլագաթընտան տաիր չու եօլտա պոսս իթմիշ տիր. «Զար իլէ Իթալիա գրալընընն միւլագաթը, Պօսնա վէ Հէրսէքին Ավսթրիայա իլհագը իւզէրինէ Պալգանլարտաքի մէնֆասթլարը տօղրուտան տօղրույա թէհլիքէյէ ուղրամըշ օլան Ռուսիա վէ Իթալիա պէյնինտէ բոլիթիգաճա տանա գուվվէթլի պիր իթիլաֆը մանէվիյէ տէլալէթ իթմէքտէ տիր։ Անվալը պէյն էլ տիւէլը հազրէտէ տէվլէթլէրճէ հէյեէթը իթթիհատիյէ թէշքիլի սըրասընտա, Ռուսիա վէ Իթալիանընը մէսլէքի՝ Ավսթրիանընն հարաքեաթը թէարրուզքեարանէսինէ գարշը հէր տիւրլիւ միւտաֆաայա հազիր պուլունմագտան իպարէթ օլուպ, պու մուգավէմէթ միւտաֆաասընընը էսասընը, տօղրուտան տօղրու թէհտիտ օլունան նօգթալար իւզէրինէ պուլունան Պալգան հիւքիւմէթլէրի թէշքիլ իտէճէք տիր։ «Եա պագի գալմագ վէ եախօտ մահվ օլմագ կիպի իքի չըզգ արասընտա, Պալգան ճէմաաթարը իշին, անվալը պէյն էլ տիւէլտէ մէվգիլէրնի թայերին իթմէքտէ կիւճլիւք եօգ ըր։ Լօնդրատան Բարիզ վէ Բոմա թարիգիյէ Բէթրէսպուրկա գատար իհանթ իտիլէն Իքիլէր Իթթիֆագընընն այնի զինճիրի սամիմիսի, Պալգանլարտան կէչմէք լազըմ տըր։»

Պու ֆըգրալարը, էհէմմիյէթլէրի հասէպէյլէ տէրճ իտիեօրզ։ Շունու տախի իլավէ իտէլիմ քի, Սըրպիա խարիճիէ նազրը ճէտիտի Մ. Միլավանօվիչ, կէչէնտէ պիր միւլագաթ Լանդընտա, Պալգան հիւքիւմէթլէրի արասընտա հուսուլը իթիլաֆընը, չիմտի, սաիր վագըթլարտան զիեատէ գապիլի իճրա օլտուզընը պէեան իյէմիշ տիր։ Պու անէ տէկին իյպու հիւքիւմէթլէր արասընտա իհթիլաֆաթ մէվճուտ իտիլաքին մէնֆասթլարընընն միւշթէրէք օլտուզընը անլատըգլարը կիւնտէն պէրու պիրպիրինէ հազլաշմագտա տըրլար։ Օսմանլըլար պու հալէ պիլա էնտիշէ սէյիրճի օլապիլիրլէր, զիրա Պալգանլարտա էկէր ուխուվվէթ գապիլ օլուրսա, գօնշու պուլունան թիւրքիանընը տօսթլըզընա տանա զիեատէ լաեզգ օլմուշ օլուր։ Ալէյագտարլար պունը կիզլէմէեօրլար, վէ աշըզտան աշըզա, Սըրպիա իլէ Գարատաղ իթիլաֆընտան սոնրա, Սըրպիա, Պուլկարիսթան վէ տէվլէթը Օսմանիէ արասընտա իթիլաֆ հասըլ օլաճաղընը պէեան իտիեօրլար։ Հասըլը միւսթագպէլի կէօզէթմէքտէ օլան վաթանբէրվէր կէնճ-թիւրքլէր, Պալգանլարտաքի անվալը հազրէյի նազարը տիգգաթտան տուր իթմէմէլի տիրլէր։

ԱՌԱԾՔ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

1. Ամեն իրաւունք պարտքեր կը բերեն իրենց հետ. ո՛վ որ իւր պարտքերը չկատարեր՝ իրաւունք պահանջելու իրաւունք չունի։

2. Ամեն իշխանութիւն իւր ոյժը կ'ըստանայ օրէնքէ. ո՛վ որ օրինաց դէմ կը հեստէ, իւր իշխանութիւնը կ'եղծանէ։

3. Ճշմարիտ բարեկամք ժողովրդոց անոնք են միայն, որք ճշմարտութիւնը խօսելու քաջութիւնն ունին։

4. Առողջ և մաքուր ժողովրդականութիւն մը ժամանակի և արժանիքի կարօտ է։

5. Միջակ հոգիները կը տենչան հանոյ լինել ժողովրդին. բարձր հոգիները նախամեծար կը համարին օգտակար լինել նմա։

6. Քրիստոնէութեան առջեւ մարդիկ կը բարձրանան այն չափով որով կը խոնարհին սիրայօժար։

7. Ամեն արժանիք կը նուազի ցուցամոլութեամբ, և կ'ամի համեստութեամբ և խոնարհութեամբ։

8. Իշխանութիւնը վտանգաւոր սուր մ'է տիրապետող ձեռքերու մէջ։

9. Ո՛վ որ հնազանդիլ չէ՛ ուսած հրամայել չգիտեր։

10. Բարիք ընելու լաւագոյն կերպն է՝ բարիները քաջալերել և չարերը զսպել։

11. Ո՛վ որ չգիտեր ի հարկին իւր շահերը զոհել՝ արժանի չէ՛ հանրութեան շահերը պաշտպանելու։

12. Ճշմարտապէս մեծ մարդիկ անոնք են որ փառքէ խորշած են միշտ։

13. Տեւական ու անմահ փառքն այն է որ կը ծնի եւեթ անձնական արժանիքէ, և ո՛չ թէ պաշտօնէ կամ արտաքոսներէ։

14. Միշտ բաւական երկար ապրած է մարդ, երբ առաքինի եղած է։

15. Ազգի մը մեծագոյն թշնամիք անոնք են որք բաժանման որոմ կը սերմանեն։

16. Մրութիւնն այնչափ մեծ բարիք մ'է ազգերու համար, որ պէտք է գիտնալ ի հարկին զոհել երկրորդական բարիքներ զայն պահպանելու համար։

17. Ո՛վ որ չչուեցներ անձնասիրութեան և կրից աղմուկն իւր մէջ, չկրնար լսել Աստուծոյ ձայնն իւր հոգւոյն խորը։

18. Հոգին Աստուծոյ կը լուսաւորէ այն հոգիներն եւեթ, որք իրեն կը դիմեն անկեղծ աղերսիւ և անշահախնդիր զգացմամբք։

19. Ո՛վ որ իւր պարտքը չկատարեր կրցածին ու գիտցածին չափ, անարժան կը լինի աստուածային օժանդակութեան։

20. Ո՛վ որ չգիտեր ներե՛լ և բարի՛ք հատուցանել փոխան չարեաց, կրնայ մեծ կոչուիլ անմիտ աշխարհի կողմանէ, բայց ո՛չ երբեք Աւետարանի և Աստուծոյ առջեւ։

1 Նոյ. 1909 Ն. Ց. Վ. Փ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՃԷՄԱԱԹԸՄԸԶ ԻՇԼԷՐԻ

Կ-Բաթրիկի սապգընը իսթիֆասը ճէվապընընը վէ Գայմագամ ինթիխապը միւսաատէսինին Պապը Ալիտէն թէպլիղի քէյֆիյէթինին կէճիքմէսինտէն զիեատէ Վարչութիւնընմըզընը պու արա կէչիրտիկի պօշ վագթ չայեանը թէճճիւպ վէ թէէսսիֆ տիւր։ Զանն իտէրսինիզ քի, պիթիւն իշիմիզ պիր Գայմագամ ինթիխապը տըր, վէ ճէմաաթճա վէ բաթրիգխանէճէ, հիշ օլմազսա քէնտի արամըզտա տիւշիւնէճէք, միւզաքէրէ իտէճէք իշլէրիմիզ եօգ տըր կիպի, նէ՛ Վարչական ժողով թօբլանընեօր, նէ՛ տէ Երեսփոխանական ժողովն թօբլանմասընա լիւզում կէօրիւլիւեօր։ Էրմէնի բաթրիկի տէ իսթիֆա չթմիշ տիր, ֆագաթ Բաթրիգխանէ հէյէթլէրի եէնէ թօբլանմագտա տըրլար։— Բաթրիգ Գայմագամընընն ինթիխապ պույրուլթուսը տահա ուղղուն միւտտէթ կէճիքիրսէ, միլլէթ, պու ուղղուն միւտտէթտէ Գայմագամըզ վէ Բաթրիգսի՞զ մի գալաճագ տըր. պունընն իշին նէ՞ եաբըլմագ լազըմ կէլտիկինի, քիմլէրէ՞ թէքրար միւրաճաաթ իտիլմէք իճապ իթտիկինի միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ, հանկը մէճլիսիմիզ միւզաքէրէ իտիեօր, եախոտ միւզաքէրէ իտէճէք տիր։—Ասքէրլիք մէսէլէսի, չու էսնատէ մէմլէքէթիմիզտէ էն ժուհիմմ մէսէլէ տիր։ Տահա պունընն չէրայիթինի, վէզաիֆինի էֆքրատը ճէմաաթըմըզտան պիլէնլէր բէք ազ տըր, տօղրուսը հէման եօգ կիպի տիր։ Պու կիւն, Բաթրիգխանէմիզին պայրճա մէշղուլ օլմասը լազըմ կէլէն մատտէլէրտէն պիրի պու օլտըզը հալտէ, աճապա Վարչութիւն պունը նազարը տիգգաթա ալսա՞ մը, մէսէլէյէ էհէմմիյէթ վէրտի՞ մի. եօգսա պիւթիւն վազիֆէյի, Գալաթա բաթրիգխանէսի գանէլէրիյլէ քեաթիպլէրի էօնտէսինէ իհալէ իթմէքլէ, քիֆայէթ մի իթտի։— Ալլահվէրտի վասիյէթի նէ՞ օլտու։ Իշիթտիկիմիզէ կէօրէ, Ոսկեբերան քիլիսէսի իտարէսի՝ քէնտի ագարընտա իգամէթ իտէն միւսթէհիրլէրինէ, մէզքիւր ագարընեէրինէ Ալլահվէրտի աբարթմանը ինչա իտիլէճէկի զանընըլա, պունլարը թամլիյէ իթտիրմէք ֆիքրինտէ իմիշ։ Աճապա պունուն պիր սէնէ վէ Ս. Յակոբ խասթախանէսինին միւթէսարրըֆ օլտըզը եանընտաքի խանէնին սէնէլէրտէն պէրու պօշ գալտըզը՝ քիֆայէթ իթմէսի մի։ Նէ՞չին Վարչութիւն, պու պապաէ Ալլահվէրտի Յովհաննէս էֆ. իւլ վէ եախօտ վասիլէր իւլ տօղրուտան տօղրույա մուխապէրէ իտիպ, պու մէսէլէյէ պիր նէթիճէյի գաթիէ վէրմէեօր, եախօտ եէնի կէլէճէք Գայմագամ իւլ պու նէթիճէնին իմզա իտիրմէսի իշին, պիր զէմինի իթիլաֆ հազրըլամաեօր։ Շու հալտէ, էկէր պու իշ նէթիճէլէնէմէեէճէք իսէ, միլլէթ տէ իւմիտինի գաթթ իտիպ, արթըգ պիր տահա պունընն լազըրտըսընը իթմէմէլի, վէ մէզքիւր պինալարընն սէնէլէրճէ պօշ գալմասընա քիմլէր սէպէպ օլմըշլար իսէ, օնլարտան թազմինաթ իսթէնիլմէլի տիր։— Պունլար վէ պունլար կիպի տիկէր պիր թագըմ մուհիմմ մէսէլէլէր մուալլագտա գալմըշ օլտըզը վէ մէճլիսլէրիմիզ իճթիմա իթմէտիկի հալտէ, կէօյա պունտան էվվէլքի «Աբբալը-Գիլէճէլի», «Աթոռապատկան-Ազգապատկան», «Հասունինսթ-Անթիհասունիսթ», «Թէրզեանիսթ-Անթի-Թէրզիանիսթ» քէլիմէրինին միլլէթէ վէրտիքլէրի մատտի վէ մանէվի զարար վէ զիեանլար էլվէրմէմիշ կիպի, չիմտի տէ Տեղապահ մը եօգսա Վարի՞չ մի քէլիմէլէրիյէ իշթիղալ իտիլմէսինէ, վէ պու տէֆաքի իսթիմալինտէ անճագ պիր գաչ այըգ էօմրիւ օլան իշպու քէլիմէլէրտէն սօլայը խաեալխանէլէրտէ պիր թագըմ զարիպ թասավվուրլար, պինալար գուրմագլըգ, չայեանը իսթիղրապ տէյի՞լ մի տիր։

ԹԷԷՍՍԻՖ ՕԼԸՆԱՃԱԳ ՊԻՐ ՄԷՍԷԼԷ

Զրգան բազար կիւնիւ, ատաթը գատէմէէն օլտըզը վէճճէլէ, Ս. Յ. Ոսկեբերան քիլիսէսի գաբուսընտա ասըլմըշ օլան Ս. Յովսէփ զիյնէթի իլանանամէսինին աշաղը ալընտըզը թէէսսիֆէն իշիտիլտի։ Սէպէպի իսէ, մէզքիւր իլանտա, «Առաքելական Տեղապահ» իսմինին զիքր օլընմասը իմիշ։ Պու իւնվան, երեսփ. վէ Վարչ. ժողովլարընն սօն իճթիմալարընտա մէվզուի պահա օլտըզը հալտէ, պաշգա պիր լուղէթէ գարար վէրիլէմէյիպ, եէնէ օ իւնվան իլէ եատ օլընմասը գապուլ իտիլտիկի նազարը տիգգաթա ալընմաեարագ, իշլէրինտէ Վարչական վէ Երեսփոխանական ժողովլարընն ազասը տախի պուլընան Թազ. Խորհուրդ թարաֆընտան իլանանամէնին աշաղրեա ալընմասը՝ տօղրուզու ֆէնա պիր իպրէթ օլմըշ տըր. զիրա Բաթրիգխանէնին տիկէր մէճլիսլէրինտէ զուհուրա կէլէն հէր կէօնա ույզունսըզլըգ իշին Վարչական ժողովա միւրաճաաթ օլունուր, օրասը իշի թէսվիյէ իտէր իքէն, Երեսփ. վէ Վարչ ժողով ազասը օլանլարան պէօյէ պիր հարէքէթ պէքլէնմէզ իսի։ —Զանէն մալիմ տիւրքի, Բաթրիգ Գայմագամը ինթիխապը իշին Պապը Ալիյէ միւրաճաաթ օլընմըշ տըր։ Ումում էհալի պունը տույտուղը վէ ագշամա սապահա ճէվապը ալընարագ, ինթիխապը իճրա օլընաճաղը հալտէ, «Առաքելական Տեղապահ» տիմէքլէ, Բաթրիգ Գայմագամը տէնմէք իսթէնիլտիկի նամբլ տիւշիւնիւլէպիլիր։ Պուրասընը Թազ. էֆ.-լէր բէք էյի անլաեապիլիր իսիլէր։ Իմտի պու սուի մուամէլէնին սէպէպի նէ՞ տիր։

Պէօյլէ սուի հարէքէթլէրտէ պուլունանլարա, «Մէճմուա»նընն 4712 Ն.ալը նիւսխէսինտէքի «Պէօյիւք տէրս հանկըսը տըր» սէրլէվհալը մէգալէսինի օգուտմալարընը վէ կէչմիշէ պիր սանիէ տիգգաթ իթմէլէրինի թավսիէ իտէրիմ։ Եօգ, պու վէ պու կիպի սուի մուամէլէլէրին բէրտէսինի գալտըրարըզմըզտա, ալթընտան պաշգա քիսվէթլէր չըգաճագսա, պիլմիշ օլսունլար քի, էհալիտէ նէ՛ օ գուտրէթ, նէ՛ տէ օ շաշկընլար գալտը. կէչտի օ զէմանլար։

Սահիհէն, պիզ, գըրըգ տէօքմէյէ կէլիրսէ, միւգթէտիրիզ, ֆագաթ եարմաեա կէլիրսէ, օնա միւգթէտիր տէյիլիզ։ Օնուն իշին իսասթալըզըմըզ՝ իքինճի տէրէճէյէ իւչիւնճիւ տէրէճէյէ պասմազտան էվվէլ, էլ էյէ վէրիպ, թէտպիրլի տավրանալըմ։ Շու 5-10 սէնէյէտէն պէրու զայպլարըմըզընն եէրինի տօղտուրմասա վէ կիւճէնտիրտիքլէրիմիզին հիւանի թէվճճիւհիւնիւ էլտէ իթմէյէ չալըշալըմ։—Պիր տէ պիզտէ պէօյիւք գուսուր չու տըր, նասրլ քի, «Մէճմուա»տա չօգ տէֆա պոսնը կէչմէքտէ տիր, էլիմիզտէ եօգ, ֆագաթ տիլիմիզտէ պէօյիւք պէօյիւք հագարէթլէր էքսիք տէյիլ տիր։ Գօմշուլարըմըզը իւզէրիմիզէ կիւլտիւրիւեօրզ. զիրա պաշտա օլանլար պու եօլտա տավրանըրլարսա, ճէմաաթ հէր նէ եարսա, չօգ կէօրիւնմէզ։

Իշիտիշիմէ նէզարէն, կէօյա պու իլանանամէյէ մումանաաթ իտէնլէր էհալի իմիշ։ Էկէր հազրգէթէն էհալի իտի իսէ, քիլիսէ հէյէթը իտարէսի՝ էհալիյի թէսկին իտէպիլիր իտի. շու եօգարտաքի իյզահաթը տիւշիւնիւպ վէրէպիլիր իտի, վէ պու սուի մուամէլէյի տէ մէն իտէպիլիր իտի։ Հալպուքի թէէսսիւֆ օլունուր քի, պու կիւն պու սուի մուամէլէ, «Հա չալմըշսն, հա չալտըրմըշսն» ֆէհվասընճա, քիլիսէ իտարէսի իւզէրինտէ գալմըշ օլուեօր։

ՊԻՐ ԱՊՕՆԷՆԻԶ

ՄԷՃՄՈՒԱ.— Պու մէքթուպը պիթաբաֆլըզա բիաեէթէն տէրճ իթմէքլէ պէրապէր, սուի թէֆէհհիմ Նէթիճէսի օլաբագ պազըլարճա պիր կէօնա ույզունսըզլըզա մահէլ վէրիլմէմէսի մագսէտիյէ, մահզա իհթիեաթ վէ էմրը պասիրէթլէ իլանանամէնին ասըլմամասը քիլիսէ հէյէթը իտարէսինճէ թէնսիպ իտիլմիշ օլտըզը, թահգըգաթը վազըամըզտան անլաշըլմըշ, վէ համտ օլսուն հատիսէ շու սուրէթլէ գաբանմըշ տըր։

Շիմալ խապէր պարբերմամբ կ'օրէ, Կ-Բաթրիկի սպրդ Սապպաղեան Էֆ.-ին բաթրիգիքաէն խթիֆասը նէգալ հիւքիւմէթը Օսմանիէտ պապու օլընարագ եէնի Կ-Բաթրիկն ինթիսապընա տէկին Բաթրիգ Գայմագամընդն թայինի զընընմա շէրէֆսըտուր պուրուլան իրատէի սէնիյէ մուճիպինճէ, Պապը Ալիճ եազըլմըշ օլան Պուլրուլթուսը ալի, պու կիւն սաամ 8½ բատատէրինտէ, Ասլիէ վէ Մէզահիպ նէզարէթի թարաֆընտան պիր մէմուրը մախսուս մարիֆէթիյլէ Կ-Բաթրիգխանէմիզէ կէօնտէրիլէճէք տիր։

*** Կէչէն բէնշէնպէ կիւնիւ, զէյատէթը հազրէթը Բատիշահի միւնասիպէթիյլէ Առաքելական Տեղապահ Արհ. Պետրոս Եպիսկ. Գէոյունեան իլէ Իզմիր մէրխասասը օրուպ, շէհրիմիզա պուլընան Գերյ. Յովսէփ Ծ. Վ. Պարիկեան մապէյնը Հիւմաեունա ազիմէթլէ, տիկէր բուէսայը բուհանիէ իլէ պիրլիքտէ հուզուրը Շահանէյի զապուլ օլընմըշլար վէ արզը թէպրիքեաթ իտէրէք, մազհարը իթիֆաթը Շէհրիեարի օլմըշլար տը։

*** Եարը, Սամսթիատա, Անարատ Յղութիւն քիլիսէսիզէ, սաամ 4տէ, Երանելի Տէր Կոմիտաս Քահանայնըն եէվմը մախսուսընը թաղիմէն մութանիան սուրէթտէ Զայնաւոր Պատարագ թագտիս իտիլէճէք, վէ պատէհու Պալըգլըսա Երանելինին զապրի զիհարէթ օլընարագ, մէրասիմի բուհանիյէ իյիա գելընաճագ տը։

*** Մէճլիսի մէպուսան բէյիսի Ահմէտ Բիզա պէյին, պու կիւնլէրտէ Կ-Բաթրիգխանէսիզի զիհարէթի իտէճէկի իշիտիմիշ տիր։

*** Իզմիտտէն թարաֆըմըզա հոկտ. 22 թարիխիյլէ պէր վէճհի աթի եազըլմըշ ը. «Մեր Վեհ. Կայսեր այցելութեան առթիւ Նիկոմիդիա՝ ընդառաջ ելաւ Նիկոմիդիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ժողովրդապետը հանդերձ Մեծրյ. Դասապետաց Վ.-ի, Վեր. Հ. Եդուարդ Վ. Սիրունեանի և Պ. Հ. Ղեւոնդ Վ. Տայեանի, ընկերակցութեամբ Աբիկ էֆ. Քիւրքճիպաշեանի, Անտոնիկ էֆ. Գաղեանի և այլոց։ Մխիթարեան վարժարանիս աշակերտք ալ միւս հասարակութեանց վարժարաններու աշակերտներու նման, իրենց կարգին Վեհ. Կայսեր անցած պահուն՝ Իրեն Վեհափառութեան համար մասնաւորապէս պատրաստուած երգը հնչեցուցին։ Վեհ. Կայսրը վարժարանս վարձատրեց չնորհելով տասը օսմ. ոսկի։

«Կաթուղիկէ հասարակութիւնս ալ միւս հասարակութեանց հետ ի միասին խնդիր մատոյց իւր խոնարհ հպատակութիւնն յայտնելու իւր հպատակասէր Կայսեր, իր Ժողովրդապետին հետ և խոստումն եղաւ ժամանակին ծանուցանել Կայսեր բարեհաճութիւնը առ Ժողովրդապետութիւնն։»

Տիւն էրմէնի բաթրիգխանէսի Ազգ. Նրեսի. ժողովընտա եէնի Քաղ. ժողով թէչքիլ օլունմըշ տը։ Պու ժողով ազասը, բաթրիկին խթիֆասընա սէպէպ օլան մատէլէր հագգընտա հիւքիւմէթլէ իճրաի մուխապէրաթա տէվամ իտէճէք տիր։

*** Վան թարաֆլարընտա Քիւրտլէրին եազմա վէ գաթլ կիպի վուգուաթլարա ճիւրէթ իթմէքտէ օլտըգլարը, վէ թէտպիրի չէսիտէ իթթիխազ իտիլմէզսէ, պու ճիւրէթին արթաճաղընտան գօրգուշմագտա օլտըղը՝ էրմէնի բաթրիգխանէսինէ կէլէն խապէրլէրտէն անլաշըլըեօր։

*** Ատանատա անվալը թիւճարիէճէ հիչ պիր թէպէտտիւլ վուգուա կէլմէմիշ օլտըղընտան, Մէճլիսի մէպուսանտա գաբարկիր օլան մorաporիում միատէթինին թէմտիտի իչին Ատլիէ նէզարէթինէ վէ սաիր մագամլարա, Տէրսաատէթտէ մուգիմ Ատանա թիւճարը թարաֆընտան միւրաճաաթ օլընմըշ տը։ Ատլիէ վէ տախիլիէ նազըրլարը, իչին իճապընա պագբլաճաղընը վէ Ատանատա հիչ պիր թաճիրին իֆլասընա հիւքմ օլընմաեաճաղընը թիւճարը միւմայիլէյինիւմէ վատ իթմիշլէր տիր։

*** Անթաքիա վուգուաթընդն պաշըճա մուհարրիքլէրինտէն օլուպ, նէֆիյէ հիւքմ իտիլմիշ օլան Պէրէքէթզատէ Բաֆէթ, Նիհատ վէ Հիւսէյին աղալարդն սէրպէսթ պրագբլտըղընա տաիր էրմէնի բաթրիգխանէսինէ կէլէն պիր թէլէկաֆ, տախիլիէ նազըրընա կէօսթէրիմիշ, վէ միւշարիէյի տախի պու պապտէ Հարպիէ նէզարէթինտէն մալիւմաթ իսթէմիշ տիր։

*** Տէօրթ-եօլտա 300 գատար էրմէնի ասքէր գայտ օլընմըշ, վէ Թրապիզօն վիլայէթինտէ Օրտուտա ժանտարմա գայտրնա խթիտար օլունուպ, 400 էրմէնի էվին. տէն 80-90 էրմէնի ատլիգանլըսը գայտ իտիլմիշ տիր։

*** Մարաշը պիր Բրոթէսթան բահիպի, Էվէլէթի կիւն հարպիէ նազըրընա միւրաճաաթլա, Մարաշտա վէ սայքի պիւթիւն Կիլիկիատա էմիրլէթ պուլունմատըղընը պէնան, վէ, «Ասի խալզը գօրգութմագ վէ զապթ իտէպիլմէք իչին, հիւքիւմէթ, ասրլ գապահաթլըլարը չէտիտէն թէէսիպ իթմէլի տիր» տէմիշ տիր։ Հարպիէ նազըրը, պիր գաչ կիւնէ գատար հիւքիւմէթին տահա աղըր հէզալար թէրպիպ իտէճէկինի թէէմին իյէմիշ տիր։

ԽՐԻՍԹԻԱՆԼԱՐԸՆ ԱՍՔԷՐԼԻԿԻ

Բաթրիս զաղէթասընդն մուհարրիրլէրինտէն պիրի, զայրը միւսլիմլէրին ասքէրլիկի նաճսըլ վագը օլաճագ տը։

Զապթ.— Խրիսթիանլարտան, էսկի զանուն մուճիպինճէ ասքէր ալընաճագ տը։ Սոնրա Մէճլիսի մէպուսան եէնի պիր գանուն հազրլաեաճագ տը։ Էսկի գանուն մուճիպինճէ խըտմէթի ասքէրիէնին միւտտէթի իւչ սէնէ տիր։ Պու սէնէ 1299-տան 1304է գատար տօղանլարընդն ասքէր գայտընա գարար վէրիլմիշ տիր։ 1304, 1303 վէ 1302 սէնէլէրինտէ տօղանլար Նիզամիէ, 1301տէ տօղանլար 1ինճի սընըֆ ըէտիֆ, վէ 1300 իլէ 1299 սէնէլէրինտէ տօղանլար տախի Չնճի սընըֆ ըէտիֆ ասքէր օլաճագլար տը։

— Պունլարընդն հիւմէսի տէ սիլահ ալթընա՞ մը ալընաճագ տը։

— Խայր։ Շիմալ եալընըզ գայտլարը իճրա իտիլէճէք տիր։ Պու իւչ սընըֆտան պիրինճիսի 3, իքինճիսի 2, վէ իւչինճիսի 1 սէնէ խըտմէթի ասքէրիէյի իյիա իտէճէքլէր տիր։ Իքի ըէտիֆ սընըֆլար տա սիլահ ալթընա ճէլզ իտիլմիշ տիր։ Սէպէպի, նէ գատար նուֆուսընդն ասքէրէ ալընաճաղընը անլամագ իչին տիր։ Իլէրուտէ թալիմ իչին սիլահ ալթընա ալընաճագլար տը։ Շիմալ եալընըզ մուայէնէ իճրա իտիլէճէք վէ ասքէրէ ալընմաեաճագլար տը։

— Տիմէք հէր պիր կիւնտէ սիլահ ալթընա՞ մը ալընաճագլար տը։

— Թալիմ իչին չաղրըլաճագլար իսէ տէ, իւչ սընըֆտան մատատը տաիմի սուրէթտէ խըտմէթի ասքէրիէտէ պուլունմաեաճագլար տը։

— Պէտէլը ասքէրի վէրէնլէր նէ՞ եաբաճագլար։

— Օնլար տա իւչ այ թալիմ իճրասընա մէճպուր տըրլար։

— Ասքէրէ կէլմեէնլէր նէ՞ օլաճագլար։

— Պունլար հագգընտա թահգրգաթ իճրա իտիլէճէք, վէ խըտմէթի ասքէրիէտէն գաչընմագ իչին կէլմէթիքլէրի անլաշըլըրսա, խըտմէթը ասքէրիէլէրինին միւտտէթի իքի միսլինէ իպլաղ իտիլէճէք տիր։

— Շիմալ գայտ օլունանլար՝ նէ՞ վագթ սիլահ ալթընա չաղրըլաճագլար տը։

— Էվվէլա Հարպիէ նէզարէթի նէ գատար ասքէրէ իհթիեաճըմըզ պուլունտըղընը վէ հանկը թաղուրլարա պիրլէշէճէքլէրինի թայինին իտէճէք. օնա կէօրէ սիլահ ալթընա չաղրըլաճագլար տը։

— Իսթանպօլլըլարընդն Պիրինճի օրտուսա մէնսուպ օլաճաղը պէտեան իտիլիեօր։ Պիրինճի օրտու նէ՞րէլէրտէ պուլունուեօր։

— Իսթանպոլ իլէ Թարապլուսը Ղարպտա։

— Տիմէք պազըլարը Թարապլուսը Ղարպա կէօնտէրիլէճէքլէր տիր։

— Օրասը չօգ կիւզէլ պիր եէր տիր. պունունլա պէրաբեր հէնուզ պիր գարար վէրիլմէմիշ տիր։ Պէյլքի քիմէ, Իսթանպօլտան իտարիճէ կէօնտէրիլմէեէճէք տիր։

ՀԱՅՏԱՐ-ԲԱՇԱ ԸՍԹԱՍԻՕՆԸՆԴՆ ՐԷՍՄԸ ՔԻԻՇԱՏԸ

Հայտար-բաշատա եէնի ինչա օլուանա չըմէնտրֆէր ըսթասիօնընդն բէսմը քիւշատը բէնշէնպէ կիւնիւ իճրա զըլընմըշ տը։

Ըսթասիօնընդն տըշ թարաֆը միւզէյեէն տէօրթ սըրա սիւթունլար իւզերինէ մէվզու սանճագլար իլէ տօնատըլմըշ վէ իչ թարաֆընտաքի պէօյիւք քէմէրլէրին իւզէրլէրի եէկտիկէրիյլէ մէզճ իտիլմիշ իւչէր Օսմանը սանճագլարը վէ տիկէր սանճագլար իլէ թէզեին օլունմըշ տը։ Սաաթ 9ա տօզրու էրթօզրուլ սէֆինէի Հիւմաեունը պանտսսու կէլմիշ տիր։ Միւթէզբպէն սաավէթլիլեր կէլմէյէ պաշլամըշլար տը։

Ատլիէ, տախիլիէ, մալիէ վէ թիճարէթ-նաֆիա նազըրլարը, մէպուսանտան Մուսթաֆա Ասըմ էֆ. իլէ Արիֆ պէյ վէ զէվաթը սահիպ իլէ Սատարէթ միւսթէշարը, գումբանիանդն թախսիս իյէտիկի Անատօլու իսթիմլօթըյա ըսթասիօնընդն իսկէլսինէ չըզարագ, մէվզիի մախսուսլարընա օթուրմըշլար տը։ Անդրադարձ էվվէլ կէլմիշ օլան Արմանիա սէֆիրի իլէ Պէլճիկա, Սըրպիսթան, Պուլկարիսթան սէֆիրլէրի վէ տիկէր սէֆարաթ պաշ թէրճէմանլարը, պանքէրլէր վէ գումբանիանդն պէօյիւք մէմուրլարը վէ զէվաթը սահիպ ախալը մէվզի իյէտիշլէր տիր։

Սաաթ 11է սօզրու միւզիգա՝ մարշը Սուլթանիյի թէրէնիւմ իյէտիկէ պաշլատըղընտան, պիճիմէ հուզզար գայիմէն տինէմիշլէր տիր։ Պատէհու Հայտար-բաշա ճամիսի իմամը Հոճա էֆ.՝ պիր աուայը պէտիզ օգումը, գուրպանլար քէսիլմիշ, միւթէհազբպէն միւզիգա սէլամ հավասընը շալարագ, «Բատիշահըմ չօգ եաշա» տուասը սէօյլէնմիշ տիր։

Պունտան սոնրա գումբանիանդն ինչակէ միւտիրի Մ. Հէրթման՝ ֆրանսըզճա պիր նութգ իրատըյա, պէօյիւք գարուընդն պիր զըրմըզը եասարգ իւզէրինտէ պուլունան ալթուն անոսթարընը պաշ տիրէքթոր Մ. Կըվինէրէ վէրմիշ, Մ. Կըվինէր տէ այրըճա պիր նութգ բատիթմիշ տիր։ Պու նութգլար ալգըշլանմըշ տը։

Իքինճի տիրէքթոր գոնթ Դաուց տախի պէլիզանէ եազըլմըշ ֆրանսըզճա ուզուն պիր նութգ օգումը, վէ նութգդն խիթամընտա միւրքճէ իրատը մէգալա պաշլաեարագ, Բատիշահը Օսմանինին իլք սէյեահաթը պէրիէլէրինի Անատօլը չըվնտրֆէրիյլէ իճրա իթմէլէրի՝ գումբանիա իչին պէօյիւք պիր շէրէֆ օլտուղընը, վէ «Բատիշահըմ չօգ եաշա» տուասընը թէքրար իթմէք վաճիպէտէն պուլունտըղընը պէնան իյէմիշ տիր։ Պունտան սոնրա պիր միւտտէթ տահա միւզիգա թէրէնիւմագ օլմուշ տը։ Պատէհու թիճարէթ վէ նաֆիա նազըրը Հալաճեան էֆ. մէվզուի խիթապէթ կէլիպ, պիր նութգ իրատ իլէ, շըմէնտրֆէրլէրին մէնաֆի վէ էհթիմմիյէթինտէն, սէրվէթը մէմլէքէթի սիւրաթլէ իլարաճ իչին պիր վարթաի մուհիմմէ օլտուգլարընդն, ինչակէ վէ իլլէթմէ շիրքէթլէրինին վէզայիֆինտէն, վէ պուլունտըղլարը մէմլէքէթէ իտէճէքլէրի խըտմաթտան, տէվրը մէյրութիյէթ հիւքիւմէթինին ամալը թէրագգըբէրվէրանէսինտէն պահս իտէրէք, եարբմ սաաթտան զիեաալ սէօզ սէօյլէմիշ, վէ նէթիճէտէ նութգը ալգըշլանմըշ տը։ Պունտան սոնրա Մ. Դաուց թէքրար մէվզուի խիթապէթէ չըգարագ, տավէթլիլերի, ըսթասիօն տախիլինի կէզմէյէ տավէթլէ, հուզզար՝ պէօյիւք գարուտան ըսթասիօն տախիլինէ կիրմիշլէր, վէ էն էվվէլ պէօյիւք եօլճու սալօնլարընդն միւշահէտ իլէ, իզհարը թագտիր իյէմիշլէր տիր։

Միւզիգանդն չալընտըղը սըրատա, հուզզար պիւֆէյէ տավէթ իտիլմիշլէր տիր։ Սաաթ 11էն սոնրա ըսթասիօնընդն տախիլի վէ խարիճի էլէքթրիք լամպալարը իլէ միւքէմմէլէն թէնվիր իտիլմիշ տիր։

Հուզզարընդն պիր իքի ալֆա ֆոթոգրաֆլարը ալընմըշ տը։

ԿԻՐԻՏ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Կիրիտ մէսէլէսինէ տաիր Թիւրքիա թարաֆընտան մուազզամ տէվլէթլերէ կէօնտէրիլէն թահրիրաթը ումումիէ հագգընտա, զանն օլունտըղընա կէօրէ, Պապը Ամիյէ վէրիլէճէք ճէվապտա, Թիւրքիանդն արզուսընա մուվաֆագաթ իթմէքլիկին զէմանը հէնուզ կէլմէմիշ օլտուղը, վէ Եունանիսթանտա, տէվլէթլերին էֆքարը թէպտիլ իթտիրէճէք եէնի վուգուաթլար զուհուրա կէլմէտիքճէ, Կիրիտին մուխթարիյէթ մէսէլէսինէ նէթիճէ վէրտիրմէյէ սէպէպ պուլունմատըղը պէնան իտիլէճէկի՝ Բարիզդէն նոյ. 4 թարիխիյլէ ալընան պիր թէլէկրաֆտա իյար օլունմըշ տը։

ԻՐԱՆ

Իրան բէաքսիօնէրլերի, պաշտա Բաքիմ խան օլարագ էրտէպիլէ կիրիպ, եաղմաեա վէրմիշլէր, վէ պիր գաչ եիւզ քիչի թէլէֆ իթմիշլէր տիր։ Իրան վիս-գոնսուլթօխանէսի տէ պունլար թարաֆընտան եաղմա օլընմըշ տը։ Գաֆգասիա սինօրընտա օլան մէզքիւր չէհրէ Ռուսիա՝ միգտարը քեաֆի բիատէ, սիւարի ասքէրլերի վէ թօք կէօնտէրմիշ տիր։

ԹԻԲԱԼՏՕՍ ԹՈՒԹՈՒԼՄԸՆ

Աթինատան ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Աթինատա ախիրէն զուհուր իսէն իսեանընդն պաշ մուհարրիգի Թիբալտոս, չէհրը մէզքիւրտէն 20 տագբդա ուզագտա Ամպէլօքիթի նամ մահէլլատէ, հէման պիլա մուգավէմէթ տէրտէսթ իտիլմիշ տիր։ Տիկէր 4 տաը զապիթ՝ կէհէ վագթը Խալքիոնապընընտա, ազաճլար ալթընտա եաթմըշ օլտուգլարը հալտէ ժանտարմալար թարաֆընտան ակրտէսթ իտիլմիշլէր տիր։— Շուհալտէ քեաֆիֆէյի տաը զապիթանը պահրիէ բէնէյէ տատվէթէ կէչմիշլէր տիր։

*** Բարիզին Մաթէն զաղէթասընա Աթինատան պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, գրալ Եօրկի, ուտուլը մէյրութա տաիրէսինտէ իճրան հիւքիւմէթ օլունաըղճա, իսթիֆասընը վէրմէյէճէկինի պէտեան իթմիշ տիր։ Միւշարիէյինին թէրքի սալթանաթ իթմէսի, գաթէն գարըշըգ օլան Եունանիսթան ահվալինի պիւսպիթիւն իչինտէն չըգըմագ պիր հալէ գօսճաղընտան, քիմսէ, քէնտիսինին իսթիֆասընը արզու իթմէմէքտէ տիր։

ՄԻԽԹԷՖԵՐԻԳ ՄԱԼԻՄԱԹ

Օսմանլը բարլամէնթ օսրնդն իքինճի տէվրէի իճթիմաը կէլէճէք բաղար կիւնիւ Զըրազան սէրայընտա քիւշատ իտիլէճէք տիր։ Զաթը Շահանէ թէչրիի պուեուրաճագ վէ քիւշատ նութգը սաարազամ բաչա թարաֆընտան օգունաճագ տը։

Մէճլիսի մէպուսան բիսաէթինէ՝ ատլիէ նազըրը Նէճմէտտին պէյին ինթիխապ իտիլէճէկինէ տաիր Սամ. Թէլէկրաֆ չիրքէթինին տիւն ադամ զաղէթալարա թէպլիղ իթտիկի հավատիսի՝ «Թանին» թէքզիպ իտիեօր։

Մալիէ նէզարէթինին եօլլար, լիմանլար վէ սաիր ուսուրը նաֆիա ինչա իթմէք վէ պիւտճէնին աչըղընը գաբաթմագ իչին 25 միլեօն լիրա իսթիգրազ ագտ իթմէք ֆիքրինտէ օլտըղը հավատիսինին ասլը եօգ տը։ Մալիէ նէզարէթի՝ 1326 սէնէսի աչըղընը գաբաթմագ իչին քիւչիւք պիր իսթիգրազ ագտ իթմէք ֆիքրինտէ իսէ տէ, ուսուրը նաֆիա իչին իտիլէճէք իսթիգրազ՝ կէօմրիւքլէրին 100տէ 15տէ իպլաղըյա հասըլաթընդն գաբշըլըգ կէօսթէրիլմէսինտէ ագտ օլընաճագ տը։ Պունդն իչին տէ պիր սէնէ լազըմ տը։

Թագսիմ թալիմխանէսինին պիր գըսմը Բում միլէթինին մալի օլտըղընտան, ապրպիյի մէզքիւրէյի կէրի ալմագ իւզրէ Բաթրիգխանէճէ իգամէի տավա օլընմըշ տը։

Զաթը հազրէթը Բատիշահինին 63ինճի սէնէի վէլատէթի միւնասիպէթիյլէ, բէնշէնպէ կիւնիւ սաաթ 5 բատատէլերինտէ, հէյեէթի վիւքէլա մապէյնը Հիւմաեունա ազիմէթլէ, արզը թէպրիքեաթ իյլէմիշլէր տիր։ Սատարազամ բաչա, հէյեէթը վիւքէլա նամընա վազիֆէյի իհթիրամաթ վէ թէպրիքեաթը իյիա իյլէմիշ, վէ Զաթը հազրէթի Բատիշահի՝ մուգադէլէթէն պէեանը մէմնունիյէթ պուեուրմըշլար տը։ Մէպուսան վէ սեան հէյեէթիյլէ սաիր բիճալը մէմուրիյն, իւլէմա, միլէլի միւխթէլիֆէ բուէսասի բուհանիյէսի, էճնէպի սէֆարէթլերի պաշ թէրճէմանլարը, մալիէ վէ թիճարիէ պէօյիւք միւէսսիսաթ տիրէքթօրլարը տախի Տօլմա-պաղչէ սէրայընա ազիմէթլէ, արզը թէպրիքեաթ իթմիշլէր տիր։ Էճնէպի տէվլէթլերի հիւքմատարլարը թարաֆընտան պու վէսիլէ իլէ թէպրիք թէլէկրաֆլարը կէլմիշ տիր։

Զաթը հազրէթը Բատիշահինին եագընտա Կէլիպօլիյը թէչրիֆ պուեուրաճագլարընա տաիր պաղը ղաղէթալարընդն վէրտիկի հավատիսին տալ ու էսասը եօգ տը։

Էվվէլքի կէճ հէյեէթը վիւքէլա, սատրազամ բաչանընդն գօնտըղընտա թօքլանարագ, պիւտճէնին սօն միւզաքէրաթընա իշթիրալ իթմիշ տիր։

Պու մէճլիսատ, հէր նէզարէթին, իսլահաթ իճրասը արզուսընա մէսարիֆինի արթըրմըզ վէ պու սուրէթլէ աչըզ 6-7 միլեօն լիրատա չըզմըշ օլտըղընտան, հալպուքի էվվէլ պէ էվվէլ պիւտճէնին մուվազէնէսի վէ իհթիպարը մալինին թանքիմ լազըմ կէլտիկինտէն, մէսարիֆին թէնզիլինէ վէ աչըղընդն 3-4 միլեօն լիրա տէրէճէսինէ էնտիրիլմէսինէ գարար վէրիլմիշ տիր։

Զաթը հազրէթը Բատիշահի, կէչէն կիւն, չանգատէկեան հազարաթը վէ պաշ մապէյնճի, պաշ քեաթիպ վէ սէր եավէրլէրի պիրլիքտէ օլտըղը հալտէ, 7 չիֆթէ գաբեգլա Տօլմա-պաղչէ սէրայընտան Սէրայ-պրունընա վէ օրատան թօք-գաբուսէրայընա ազիմէթ իթմիշլէր, վէ պիր միւտտէթ իսթիրահաթտան սոնրա Ֆերգաթ չէրիֆ տաիրէսինի զիարէթլէ, ագշամնամազընը պիլէտա, Միւզէյէ կիթմիշլէր վէ մէարիֆ նազըրը Նալ վէ Միւզէ միւտիրի Համամի պէյլէր թարաֆլարընտան իսթիգպալ օլընմըշլար տը։ Զաթը Շահանէ՝ Միւզէնին հէր թարաֆընը կէզմիշլէր, վէ պիր գաչ տէֆա Համամի պէյէ պէեանը մահզուզէթ, վէ սաաթ 11½տա Տօլմա-պաղչէ սէրայընա ավտէթ պուեուրմըշլար տը։

Ինկիլիթերրա մասլահաթկիւզարը, բէնչէնպին կիւնիւ Պապը Ալիտէ խարիճիէ նազրրը բաշա իլէ իքի սահթ գատար միւլագաթ իթմիշ տիր։ Պու միւլագաթտա Կիրիտ մէսէլէսի մէվզուի պահս օլմըշ տըր։

Ռում բաթրիկի էֆ., էվվէլքի կիւն տախի Պապը Ալիտէ սատրազամ բաշա իլէ պիր միւտտէթ կէօրիւշմիւշ տիւր։

Շեյխ իւլ Իսլամը սապրգ Զիաէտտին էֆ. Պրուսայա կիտէճէք տիր։

Մէճլիսի վիւքէլանըն չարչէնպին կիւնքի իճթիմաընտա, Շեհիր էմանէթի նամընա ագտ իտիլէճէք պիր միլեոն լիրա խթիգրազա, Ատանա օվտաընա սու ճէլպինէ վէ տախիլի քէօրրիւ վաքօրլարընըն իմթիհազընա տաիր իճրաի միւզաքէրաթ օլընմըշ իսէ տէ, հիչ պիր գարար վէրիլմէմիշ տիր։ Մէճլիսի մէզքիւրէ, Թիճարէթ վէ օէնաիյէ միւթէալլիգ պիր անօնիմ շիրքէթ թէշքիլի իչին Մ. Հանրի Տըլօրմ թարաֆընտան թագտիմ իտիլմիշ օլան լահնա տախի թէտգիգ օլընմըշ տրր։ Պունատա պէհան օլընան թէքլիֆլէր՝ մէմլէքէթ իչին ֆայտէլի ատտ օլընարագ գապուլ իտիլմիշ։ վէ արզը աթրպէյի իւլէտա գըլընմըշ տրր։

Միլլիյէթ վէ գավմիյէթ էսասը իւզէրինէ վէ պու իսիմլէրլէ ճէմիյէթլէր թէշքիլինին մէն իտիլմէսի՝ Տախիլիէ նէզարէթինտէն քէաֆիէյի վիլայէթլէրէ էմր ու իշար օլընմըշ տրր։

Գասըմ-բաշա տէրէսինին չու հալինտէ գալմասը՝ մէմլէքէթին անվալը սըհհիյէսինէ քիւլի զարարը օլտըղընտան, մէզքիւր տէրէնին թէմիզլէթիլմէսի իչին պիր բրօժէ հազըրլանարագ, Շեհիր էմանէթինէ թագտիմ իտիլէճէք տիր։

Ումուրը նաֆիյա զուլանըլմագ իւզրէ, Մալիէ նէզարէթի՝ իքի միլեոն լիրալըգ եէնի պիր իսթիգրազ ագտը իչին Մէճլիսի մէպուսանա պիր լահնա թագտիմ իթմէք ֆիքրինտէ տիր։

Կէօմրիւքլէր բուսուսմընըն 100տէ 15էէ իպլազընա, Ֆրանսա տախի տախիլտէ օլարագ, մուազզամ տէվլէթլէրտէն էքսէմիսինին մուվաֆագաթ իթտիքլէրի եազըմը իտի։ «Մօնիթէօր Օրիանթալ՝» Ֆրանսանընն մուվաֆագաթ խապէրինի թէքզիպ իտէրէք, պու պապատ Ռիֆաթ բաշա իլէ Մ. Պոնբար պէյինինտէ իճրաի մուխապէրաթ իտիլտիկինի պէհան իտիեօր։ Տէվլէթլէրտէն չօգլարը՝ կէօմրիւքլէր բուսուսմընըն արթմասընա մուգապիլ պիր թազըմ չարթլար տէրմիեան իյլէմիշլէր. էզճիւմլէ Ինկիլիթերրա վէ Իթալիա, կէօմրիւք մուամէլաթ վէ նիզամաթընըն թէնսիգինի թալէպ իթմիշլէր տիր։ Եագընտա Ֆրանսա տախի քէնտի թէքլիֆլէրինի պէհան իտէճէք տիր։ Շիմտի քեաֆֆէյի մուազզամ տէվլէթլէր թարաֆընտան պէհան օլընճագ թէքլիֆլէրէ պէքլէնիեօր։ Շու հալտէ կէօմրիւքլէր բուսուսմընըն արթըրըլմասը մէսէլէսինի օլմըշ պիթմիշ պիր վագբա ատտ իթմէք իչին, տահա խայլի վագբթ լազըմ տըր։

Տէրիսաատէթ ափրը ասքէր մէճլիսի, գույուտաթտա եէնի պիր ուսուլ գապուլ իթմիշ տիր։ Պունատան պէօյլէ «իպն» վէ «վէլէտ» եէրինէ «օղլը» գուլլանըլճագ տըր։ Եանի «Օսման իպն Մէհէմմէտ» վէ «Յակոբ վէլէտը Գրիգոր» եէրինէ «Օսման օղլը Մէհէմմէտ», վէ «Գրիգոր օղլը Յակոբ» տէնիլէճէք տիր։

Մարաշ տիվանը հարպը թարաֆընտան վէրիլէն աթիտէքի գարարլար՝ պա իրատէի սէնիէ թասարիգ պույրուլմըշ տրր.— Պօիսոր օղլը Նազարէթ նամ Մուսէվի թաճիրի գաթլ իթմիշ օլան Եուսուֆ Հաճըլար գարիէսինտէն Մէհէմմէտ վէ Մարաշըն Սէրայ Ակթը վագբասընտա Սամուէլի գաթլ իթմիշ օլան Իպրահիմ վէ Մէհէմմէտ 15էր սէնէ քիւրէք վէ Յակոբը ճէրհ իթմիշ օլան Ապտիւլ Գատէր 3 սէնէ քիւրէք ճէզասըյա պէրապէր թասրիպ մէսարիֆինին իթասընա, վէ Սէպզէճի օղլը Պողոսը գաթլ իթմիշ օլան Հաճի Մուսթաֆա 15 սէնէ քիւրէք ճէզասընա մահքիւմ օլմըշլար տրր։

Տախիլիէ վէ ատլիէ նազըրլարը՝ չարչէնպին կիւնիւ Ֆէնէր բաթրիգխանէսինէ ազիմէթլէ, բաթրիգ էֆ.յէ իհատէի զիեարէթ իթմիշլէր տիր։ Իքի նազըրլար, իհթիրամաթը մախսուսէ իլէ գապուլ օլընմըշլար, վէ բաթրիկի միշարիլէյն իլէ խայլի միւտտէթ կէօրիշմիշլէր տիր։ Միւքեալէմէնին պէօյիւք գըսմը՝ բաթրիգխանէ իմթիհազլարը իւզէրինէ ճէրէեան իթմիշ տիր։ Թալաթ վէ Նէճմէտտին պէյլէր՝ մէզքիւր իմթիհազլարճա հիչ պիր թէպէտտիւլ վուգուս պուլմահաճաղը հագգընտա եէնիտէն թէէմինաթ վէրմիշլէր տիր։ Խրիսթիհանլարը՝ խրտմէթը ասքէրիյէսինէ միւթէալլիգ պազը չարթլարտան տախի պահս օլընմըշ տրր։ Վիւքէլաի միւշարիլէյհիմա, հիւքիւմէթին, պու մէսէլէյի զահէթ պիթարաֆանէ միւթալէա իթմէքտէ օլտըղընը, վէ եագընտա գարարընը բաթրիգխանէյէ թէպլիղ իտէճէկինի պէհան իյլէմիշլէր տիր։ Թալաթ վէ Նէճմէտտին պէյլէր՝ բաթրիգ էֆ.տէն մուֆարագաթ իթտիքլէրինտէ, բաթրիգխանէ մէմուրլարը խարիճի գարույա գատար միշարիլէյհիմայը թէչհի իթմիշլէր տիր։

Ռում բաթրիկի էֆ.նին սոն տէֆա սատրազամ բաշա իլէ միւլագաթը հագգընտա, սատրը միշարիլէյհ, Ռում միւթէպէրանընտան պիրի իլէ կէօրիշտիւկինտէ, բաթրիգ էֆ. իչին չու ֆիքրի պէհան իյլէմիշ տիր. «Ֆիրասէթինէ, սիրայէթինէ, նիհաթը խայրիյէսինէ վէ խալիսէթինէ հայրան օլտում։ Պու միւհթէրէմ բուհանի իւզէրինէ ֆիքրիմտէ հուսուլինէ չալըշըլան պազը էֆքեարը տէֆ իթտիմ։»—Սատրազամ բաշանընը պու սէօզլէրի՝ Ռում բաթրիկի էֆ. իչին պիհագ պահսի իֆթիխար վէ չէրէֆ տիր։ Միւշարիլէյին, ահվալը հազըրէտէ կէօսթէրտիկի սէպաթ վէ մէթանէթ՝ ումում Խրիսթիհան ճէմաաթլարընճա տահի պահսի թէշէքքիւր վէ թագտիր տիր։

Սըրպիա սէֆիրի, հուտուտտա զուհուրա կէլէն խայիճէ վէխիմ պիր հատիսէյէն տօլայը խարիճիէ նազրրը Ռիֆաթ բաշայա պիր նօթա վէրմիշ տիր։ Պու նօթատա պէհան օլունտըղընա կէօրէ, Սլրպ ասքէրլէրի, պազը էշգըեայը թաագիպէն Օսմանը թօբրաղընա կիրմիշլէր տիր։ Օսմանը գարաղոլ մէրքէզինէ քէֆիֆէյէթ խապէր վէրիլմիշ օլմասընա բաղմէն, գարաղոլտան Սըրպ ասքէրլէրի իւզէրինէ սթէշ իտիլմիշ վէ պիր չավուշ իլէ իքի տասքէր թէլէֆ օլմուշ տրր։ Ռիֆաթ բաշա, պու խուսուստա թանգրգաթ իճրասընը վատ իյլէմիշ տիր։

Օսմանը վէ Պուլկար զօնսօլոսլարը մուահէտէսինէ տաիր միւզաքէրաթ իմթամ պուլմուշ տրր։ Իմզալարընն թէսթիսինէ ինթիզարէն, Պապը Ալի, մուվազգաթ պիր մուգավէլէ լահնասընը Սօֆիա հիւքիւմէթինէ կէօնտէրմիշ տիր։ Մէզքիւր լահնա գապուլ օլունմուշ օլսըղընտան, Ռիֆաթ բաշա իլէ Պուլկարիսթան ալֆիրի Մ. Սարաֆօֆ պէյինինտէ իմզա իտիլմէք իւզրէ եազընտա Իսթանպօլա իրսալ գըլընճագ տրր։

Բօմատան ալընան պիր թէլէկրաֆա նէզարէն, Ատրիանթիք տէմիր եօլընընը ինչասթը հագգընտա միշքիլաթ գալմամը տրր։ Իթալիա հիւքիւմէթի, պու տէմիր եօլունա պէօյիւք էհէմմիյէթ վէրիպ, 1914տէ բէմմը քիշասը իճրա օլունճաղը մէմուլ իտիլմէքտէ տիր։ Ատրիանթիք տէնիզի իւզէրինտէ հանկը նօգթանընն խաթթ պաշը օլաճաղը հէնուզ թայեին օլունմատըղընտան, խարիթասը հէնուզ գարարլաշտըրըլմամըշ տրր։

Ատլիէ Նէզարէթի միւսթէշարը գօնթ Օսթրօրօկ՝ իսլահաթ վէ թէնսիգաթը ատտլէէ հագգընտա մուհիմմ պիր լահնա հազըրլամը վէ պունա էհէմմիյէթլի ըսթաթիսթիդ մալիւմաթը բապթ իթմիշ տիր։ Ֆրանսատա վէ Ղարպը միւսթէլիֆ ճիհէթլէրինտէ ատտալէթին սուրէթը իճրասընը՝ պուրատաքի հալ իլէ թաթպիգ իթմէքտէ վէ Թիւրքիանընն թէշքիլաթը ատլիէսինին գուսուրլարընը կէօսթէրէրէք, պունլարընն իսլահը չարէլէրինի մէյտանա գօյմագտա տրր։

Թիճարէթ վէ Նաֆիա Նէզարէթինտէն ումում վիլայաթ Թիճարէթ օտալարընա կէօնտէրիլէն թահրիրաթը ումումիէաէ, Թիւրքիա տախիլինտէ սէրպէսթի սէյեահաթ նօգթաի նազարընտան կէօսթէրիլէճէք զօլայըգլարընն՝ Օսմանը Թիճարէթինէ բէք չօգ ֆայտէլէրի օլաճաղը իյզահ իտիլէրէք, լիմանլարտա, տէմիր եօլը ըսթասիօնլարընտա Թէզքիրէի Օսմանիէսինի կէօսթէրէնլէրէ տէրհալ միրուր Թէզքիրէսի վէրիլմէսի լիւզումը Թավսիյ օլընմըշ տրր։

Մաճար միւթէպէրանը իլէ էրպապը իւլում վէ Թիճարէթ ու սանայիտէն միւրէքքէպ պիր հէյէթին, կէլէճէք իլք պահարտա չէհրիմիզ կէլէրէք, իհատէի զիեարէթ իտէճէքլէրի իչիտիլմիշ տիր։

Աթիտէքի ֆըգրայը Թիւրքճէ զաղէթալար մէտհ ու սէնա իլէ զիքր իտիեօրլար. «Պէյօղլը վէ հիվարընտա Ռում վաթանտաշլարըմըզընն մուայէնէլէրինէ պաշլանտըղը սըրատա, ախզը ասքէր գօմիսիօնընա իլք տէֆա միւրաճաաթ իտէն Ֆիյրուզաղա մահէլլէսինտէ սաքին թիւճճարտան Խրիլաս Անանիատի օլմըշ տրր։ Մուամէլէի գայտիյէսի պիթտիկի զէման, քէնտիսինէ, պէտէլը նագտի վէրիպ վէրմէեէճէսի սիւալ իտիլմէսի իւզէրինէ, «խայր, ասքէր օլաճաղըմ» ճէվապընը վէրմիշ տիր։ Սահիպի սէրվէթ օլտըղը հալտէ ասքէրլիկի իխթիեար իտէն զայեուր վաթանքէրվէրի թէպրիք իտէրիզ։»

Սիվաս մէպուսը Տր. Տաղաւարեան էֆ.՝ Սիվասա կիթմիշ վէ Թիւրքիատա զիրաաթըն թէրազգըսը հագգընտա գօնֆէրանսլար թէրթիպ իթմիշ օլտըղը հալտէ, ախիրէն Տէրիսաատէթէ ավտէթ իյլէմիշ տիր։ Մուամիլէյհ, կէչէն կիւն Ֆրանսա սէֆիրինի զիեարէթլէ, քէնտիսինէ Ֆրանսա հիւքիւմէթի թարաֆընտան Շըվալիէ տիւ Մէրիթ տ'Ակրիգոլ բիւթպէսի վէրիլմիշ օլմասընտան տօլայը պէհանը թէշէքքիւր իթմիշ տիր։ Էսանի միւլագաթտա Ֆրանսա սէրֆիրի՝ Սամսօնտան Սիվասա գատար պիր տէմիր եօլը ինչասը իչին Ֆրանսայի վէ Ռուս սէրմայէտարարընտան միւրէքքէպ պիր սինտիգանընն հիւքիւմէթը Օսմանիէյէ պիր լահնա թագտիմ իթտիկինի, վէ պու սինտիգանընն, հիւքիւմէթտէն քիլօմէթրօ թէէմինաթը թալէպ իթմէտիկինի պէհան իյլէմիշ տիր։ Տաղաւարեան էֆ., օ թարաֆլարտա թէրազգըեաթը իզթիհասիէ իչին պու խաթթը պէօյիւք ֆայտէլէրի օլաճաղընը իֆատէ իթմիշ տիր։

Ճէպէլը Լիպնանըն սէրպէսթի ֆըրգասը, պիր թագըմ քէմանըն ճէպէլի, միւսթագիլ թանըմագ, քէնտի պաշընա գանունլար եաբմագ, վէ հիւքիւմէթը Օսմանիէ իլէ մէվճուտ օլան պազը մէսէլէլէրի թէսվիյէ իթմէք հագգընը հայիզ պուլընմագ, վէ էսկի թէզքիրէլէրի դապուլ իթմէմէք կիպի իտտաալարը՝ հիւքիւմէթը Օսմանիէնին ճէպէլը Լիպնան էհալիսի հագգընտաքի էֆքեար վէ հիսսիեաթը խայրխահանէսինէ զարար կէթիրէպիլէճէկինտէն պահալա, մէրգումլարընը իտտաալարընա գարշը բրօթէսթօ իթտիկինի, վէ էհալինին՝ հիւքիւմէթին վէրմիշ օլմասընը տօլայը պէհանը թէշէքքիւր իթմիշ տիր։ Էսանի միւլագաթտա Ֆրանսա սէրֆիրի՝ Սամսօնտան Սիվասա գատար պիր տէմիր եօլը ինչասը իչին Ֆրանսայի վէ Ռուս սէրմայէտարարընտան միւրէքքէպ պիր սինտիգանընն հիւքիւմէթը Օսմանիէյէ պիր լահնա թագտիմ իթտիկինի, վէ պու սինտիգանընն, հիւքիւմէթտէն քիլօմէթրօ թէէմինաթը թալէպ իթմէտիկինի պէհան իյլէմիշ տիր։ Ճէպէլը Լիպնան էհալիսինին պու էֆքեար վէ հիսսիեաթը՝ Իսթանպօլ, Մըսըր վէ Պէյրութ զաղէթալարընյա տա իլան իտիլէճէք տիր։

Եագընտա չէհրիմիզտէ բուսճա պիր զաղէթա թապ օլընմահա պաշլաեաճաղ տրր։

Ռուսիա հիւքիւմէթինին ճէզա գանունանամէսինտէն, Սիպէրիատա քիւրէք ճէզասընընն լաղվընա գարար վէրիտիկի, վէ պունուն եէրինէ՝ Ռուսիանընն պաշլըճա չէհրլէրինտէ հապսխանէլէր թէէսսիս օլունճաղը՝ Բէթրէսպուրկտան պա թէլէկրաֆ իչար օլունմըշ տրր։

Պուլկարիսթան գրայը Ֆէրտինանտընն եագընտա Բարիզի զիեարէթ իտէճէկինի «Ֆիկարօ» եազմըշ տրր։

Սըրպիա խարիճիէ նազրրը Բօմահա վասըլ օլմըշ վէ Իթալիա խարիճիէ նազրրը թարաֆընտան զապուլ օլընմըշ տրր։

Իրան շահը սապրգընընն թարաֆկիրի Բաքիմ խան՝ Էրտէպիլի հիւճումնա զապթ իթմիշ վէ Սաթթար խան գաչմըշ տրր։

Հապէշ իմբերաթօրը Մէնէլիքին վէֆաթ իթտիկի Բօմատան պիլտիրիլիեօր։

Բէթրէսպուրկտա պիր իսթիթալ ճէմիյէթի պուլընմըշ վէ պիր չօգ քէսան տէրատէաթ իտիլմիշ տիր։

Ճէպէլը Լիպնանտա սան կիւնլէրտէ եազան չիտտէթլի եաղմուրլար խայլի զարար վէրմիշ տիր։ Զիպաղ գարիէսինտէ էբէյիճէ տրագի՝ 100 մէթրօ գատար չէօքմիշ, եէր ալթընտան կիւրիւլթիւլէր իչիտիլմիշ վէ ֆէնա պիր գօգու եաբըլմըշ տրր։ Նուֆուսճա թէլէֆաթ օլմամըշ տրր։

Հոկտեմբերի 8ինճի կէճէսի Սիվաս վիլայէթինտէ Գօյիլ-հիսարտա զէմին ալթընտան կիւրիւլթիւլէր վէ իքի տէֆա զլզզէլ հիսս իտիլմիշ տիր։ Խասարաթ եօք տրր։

Էնգարէ վիլայէթինտէ Պէյ-բազարը եագընընտա Գարասար նամ մահէլլէտէ պէօյիւք պիր հարիգ զուհուր իտէրէք, 120 խանէ, էշեալարըյլա եանմըշ տրր։ Հիւքիւմէթը մահէլլիէ՝ հարիգզէտէկեանա թէվզի օլընմագ իւզրէ 1000 քիլօ հուպուպաթ վէ պինալարըն ինչասը իչին 500 լիրա իսթէմիշ տիր։

Կէչէն կիւն Եէսի-գուլէտէ Փազը-չէշմէ տէպզաղխանէսինտէն հարիգ զուհուր իտիպ, տէրհալ էթրաֆա եաբըլմըշ վէ իշինտէքի ամէլէ կիւճ հալ իլէ գուրթուլմըշլար տրր։ Ամէլէտէն պիր խայլիսինին վիճուտլէրի աղ չօգ եանմըշ տրր։

Պէյօղլընտա Թօգաթլեան օթէլի գարշըսընա սաքինէ մատամ Օլկանըն 300 լիրալըգ միւճէվվէրթը սիրգաթ օլընմըշ տրր։ Մէգպուրէ, պու սիրգաթը Պէյօղլը միւթէսարրըֆլըղընա պիլտիրմիշ վէ Տիմիթրի իսմինտէ պիրինտէն չիւպհէ իթտիկինի անլաթմըշ տրր։ Տիմիթրի, մէմալիքի էճնէպիէյէ ֆիրար իթմէք իւզրէ Գալաթարբխթըմընտա վաքօրա բաքիպ օլմըշ օլտըղը հալտէ տէրատէաթ իտիլմիշ տիր։

Իքի սիւճիւ, Քեաղրախանէյէ Պէյօղլընա կէլտիքլէրի էճնատէ, իւչ քիչի իւզրլէրինէ հիւճումիլէ, սիւտ կիւյիւմլէրինի վէ պէյկիրլէրինի զատպ իթմիշլէր տիր։ Պունլարտան պիրի Շիշլիտէ տէրատէաթ իտիլմիշ տիր։

ԴԱՏԱՐԱՆ ՊՕՐՍԱՍԸ

23 Հոկտեմբեր 1909

	Ղ.	Բբ.
Թէվֆիկ խալիմ Լսհ. ուժ.	102	6
Ռումելի չըմինտրֆէրի Ֆր.	207	62—
Օսմ. Սիկրթ. չիրքէթի Լ. Օ.	4	55
Տէրիս. Թրամվայ գուբ.	8	72—
» » Թանվ ֆր.	492	
Ռէժի	17	20
Տէրիսաատէթ Ըլիթրմ	428	
Տէրզօզ	313	
Անատօլը չըմինտրֆէրի գուբ.	14	80
» » Թահ.	513	
Քրէտի Ֆոնսիէ Էմիրսիէն Ա.	309	50
» » » Բ.	255	50

ԱՐԳԵԼԷՐԻՆ ՖԻԵԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	Ղշ.	Բբ.
Պէհազ մէճիտիյէ ֆարգը	108	9
Մէթալիք	101	
Բօլ	90	10
Ֆրանսըզ ալթունը	87	12
Ինկիլիզ լիրասը	109	37
Դրամից	50	
Ռուպլի քեաղրտ	8	64

Միւսիրը մէսուլը ղազէթա
ԹՕԼԱՑԵԱՆ

ԻՏԱՐԷԽԱՆԷ
Պէյօղլուցեա, Թազսիմ նաասէսիցեէ Ն. 65